

ויקרא - בקרבנות נדבה דיבר העניין

השיחה: לקוטי שיחות חלק י"ז, שיחה ב' לפרשת ויקרא • siha.beiyoune@loubavitch.fr

(ב) יתרה מזו: למה התורה מתחילה בדיני קרבן עולה שהוא בכלל קרבן יחיד? לכאורה היה מן הראוי להקדים את דיני קרבנות הציבור, ורק אח"כ לדון בהלכות הנוגעות ליחידים! בפועל, קרבנות הציבור לא נידונו עד לפרשיות אחרי, אמור, ובעיקר - עד לפרשת פינחס (בחומש במדבר!)...

מקור 2:

והביאור בזה:

בדרך הפשט נראה (ובפרט לאור פירוש הרמב"ן), שפרשיות הקרבנות, מפרשת "ויקרא" עד פרשת "שמיני" - כולן נאמרו לפני חנוכת המשכן והקמתו ביום השמיני למילואים (שעליהן מסופר בפרשת "שמיני" ואילך).

אם כן, מטרתן של פרשיות ראשונות אלו היתה מעשית ומיידית - הן נועדו להדריך את בני ישראל בנושא הקרבנות:

על קרבנות ימי המילואים עצמם לא הוזקקו להדרכה, מכיון שמשה רבינו עצמו שימש בימים אלה ככהן גדול⁵ (רק במהלך ימי המילואים), והוא ידע כבר כל פרטי הקורבנות שהקריב בימים אלה (קרבנות שבת, ראש חודש וכו' שהוקרבו בפועל).

אבל, היה צורך בהדרכה על הקרבנות שיוקרו מיד אחרי ימי המילואים - כשאהרן ובניו יהיו הכוהנים, ויצטרכו לדעת איך מקריבים כל קרבן וקרבן. כמו כן, בני ישראל עצמם ירצו לדעת איזה קרבנות יכולים הם להקריב, ואיך יקריבו אותם.

מכאן נובע גם סדר הציוויים - בהתאם למידת הנחיצות המיידית שבהם: את דיני קרבנות הציבור - לא היה עדיין צורך ללמד את בני ישראל, ולכן אינם מופיעים כלל בפרשיות אלו.

מקור 3:

ועפ"ז יובן גם בנוגע לדיני קרבנות היחיד עצמם:

אין מסתבר לומר שהקרבנות הראשונים שהובאו עם הקמת המשכן היו קרבנות חובה, שהרי קרבנות חובה באים ככפרה על חטא, ובימים נשגבים אלה של הקמת המשכן (בהם שרתה השכינה בישראל⁶) - אין מסתבר כלל שבני ישראל נכשלו בחטאים המחייבים קרבן; ברור שלא חטאו כלל בימים אלה!

מצד שני - מסתבר לומר שהקרבנות הראשונים שהובאו עם הקמת המשכן היו קרבנות נדבה, מכיון שראינו איך בני ישראל נתנו עבור מלאכת המשכן בנדיבות גדולה ביותר⁷, ומאוד מסתבר לומר שבני ישראל הביאו קרבנות נדבה להקב"ה, מיד בהזדמנות הראשונה שיכלו להביא!

ולכן מקדים הכתוב את דיני קרבנות הנדבה, שהיו נחוצים יותר בטווח המיידית. ורק אחר כך, מובאים קרבנות החובה.

כך מבואר הדיוק בסדר הקרבנות בפרשיות אלה.

⁵ וכפי שרש"י כותב בפרשת תצווה כט, כב: "וזוהו משה ששימש במלואים".

⁶ בהם הקב"ה הראה לבני ישראל שסלח להם (רש"י פקודי לח, כא: "עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכונתו ביניהם"), וכל איזויהם היה "מתי נזכה שהקב"ה יוריד אש משמים, וזה היה סימן שסלח לנו, ועבודתנו רצויה לפניו". מובן שלא היה להם כלל חשק לחטוא בזמן זה...

⁷ בני ישראל הביאו כל כך כסף, עד שהיה צורך להעביר קול במחנה שיפסיקו להביא תרומות!! וכפי שלמדנו בלקו"ש חט"ז ויק"פ (שיחה בעיון תשפ"א).

הערה למגיד השיעור: החצי הראשון של השיחה הוא ביאור ע"פ "נגלה", והחצי השני הוא ביאור ע"פ חסידות ועבודה. התעכבנו כאן יותר על החצי השני, כדי שיתאים לכל הקהלים. עבור קהל מתקדם, כדאי להתעכב יותר בע"פ על תחילת השיחה.

הקדמה:

אחרי שלמדנו בסוף חומש שמות על בניית המשכן וכליו, מתחילים השבוע חומש ויקרא הנקרא בשם "תורת כהנים", בו נידונו עיקרי דיני הקורבנות השונים. מפרשת שמיני ואילך, מסופר גם על חנוכת המשכן שהייתה סביב ראש חודש ניסן.

לפני שנתחיל את הנושא, חשוב לציין שישנם כמה סוגי קרבנות¹:

ישנם קרבנות המוגדרים כ"חובה", שהאדם חייב להקריב. לדוגמא: קרבן "חטאת" - אם האדם בטוח שחטא, קרבן "אשם" - אם האדם מסתפק אם חטא, קורבנות הקשורים לתאריכים ומצבים מסוימים (כמו קרבן פסח, קרבן יולדת וכו') וכו'.

וישנם קרבנות המוגדרים כ"נדבה" (או "רשות"), שהאדם אינו חייב להקריבם. לדוגמא: קרבן "עולה" - כשהאדם רוצה להקריב מתנה "סתם" להקב"ה, בלי שהינו מחויב כלל בדבר.

כמו כן, חשוב לציין שיש קרבנות שחיובן מוטל על ה"ציבור" (כמו קרבנות ה"תמיד" היומיים וקרבנות המוספים של ימי החג)², ויש קרבנות שחיובן מוטל על ה"יחיד" (כמו רוב קרבנות חטאת ואשם).

תכלית השיעור היום לעמוד על הסדר בו התורה מביאה קרבנות אלה בפרשתנו ובפרשיות הבאות. על הדרך, נעמוד גם על השאלה הנצחית: מהו תכלית זביחת קרבנות גשמיים? האם הקב"ה צריך זאת?! וכמובן נוציא מכל זה הוראה בעבודת ה', בחיי היום-יום.

מקור 1:

חומש "ויקרא" מתחיל עם פסוקים אלה: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה' מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבָנְכֶם. אִם עֹלָה קָרְבָנוּ... יִקְרִיב אֹתוֹ, לְרִצְוֹנוֹ, לִפְנֵי ה'"; [והתורה ממשיכה לפרט כל סוגי הקרבנות].

מפרש רש"י: "אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם - כְּשִׁיקְרִיב, בְּקָרְבָנוֹת נְדָבָה דִּבְרֵי הָעֵינָן"³.

פירוש זה מעלה שני תמיהות כלליות על סדר חומש ויקרא⁴:

(א) מדוע פותחת התורה בדיני קרבנות נדבה, ולא בדיני קרבנות חובה? והרי לכאורה חשוב יותר לדעת את ההלכות הנוגעות לקרבנות החובה - המוטלים על כל אחד ואחד!

¹ סקירה שלימה על כל סוגי הקרבנות (ויקיפדיה): <https://goo.gl/khS0SG>

² אמנם החיוב מוטל על כל אחד לשלם כל שנה לקופה מרכזית שממנה ימומנו קרבנות אלה, אבל עדיין אין החיוב מוטל על כל יחיד באופן אישי.

³ הכרח רש"י לפרש כך הוא כפי שמפרש בגור-אריה להמהר"ל: "פירוש, מדכתיב 'כי יקריב' דמשמע כשירצה להקריב". ועיין בארוכה בלקוטי שיחות ח"ב ויקרא א', שמביא פירוש זה, ומוסיף כמה הוכחות איך רש"י הבין מדיוקי הלשונות ("אדם" וכו') שמוכרחים לומר שמדובר כאן בקרבנות נדבה.

ואשר לכן, השאלות הבאות להלן אינן על פירוש רש"י כלל (מכיון שהוכרח לפרש כך וכנ"ל), אלא על עצם הכתוב שהכריח לפרש כך.

⁴ ישנה אריכות שלימה באותיות ב' וג' בשיחה, לתשובות שהיה אפשר לתרץ, והרבי דוחה אותן. לא התעכבנו כאן עליהן, כדי להתאים גם לקהלים מתחילים וכו'. וכמובן, לקהלים השייכים לכן, כדאי להתעכב על "הוה-אימינא" אלה.

מקור 4:

הביאור בכל זה על-פי פנימיות העניינים, יובן בהקדים:

דהנה ידוע, שהעיקר בהקרבת קרבן - גם בקרבן חובה הבא לכפרה - הוא **כוונתו** ומחשבתו של האדם המביא את הקרבן.

וכמובא במשנה: "נאמר [בפרשתנו גבי] עולת הבהמה 'אֵשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ', ובעולת העוף 'אֵשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ', ובמנחה 'אֵשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ'⁸ - ללמד שאחד המרבה ואחד הממעט, **ובלבד שיכוין אדם את דעתו לשמים**".

ידועים גם דברי הרמב"ן, שבשעת הקרבת הקרבן צריך אדם **לחשוב** "כי [הוא] חטא לאלוקיו בגופו ונפשו, וראוי [היה] לו שיישפך דמו וישרף גופו, לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה, ודמו [של הקרבן נשפך] תחת דמו [של האדם]".

כמו כן, בספר הבהיר⁹ מבאר ש"קרבן" נקרא בשם זה, משום ש"מקרב הצורות הכחות הקדושות [וחושי האדם] אל הקב"ה".

ומכל זה מובן, ש**כוונת** האדם במהלך הקרבן, חשובה ביותר!

מקור 5:

נשאלת השאלה: אם הכוונה היא אכן כליכך חשובה, איך יכול להיות שאין שום רמז בתורה שבכתב לכוונה נשגבה זו?¹⁰

ויש לומר, שזהו הטעם לכך שהתורה **מקדימה** את דיני קרבנות הנדבה: ללמדנו שבעיקרון, **כל** הקרבנות - גם אלה המוגדרים כקרבנות חובה - כולם הם בבחינת "נדבה", שהעיקר בהם הוא **נדיבות לבו וכוונתו** של מביא הקרבן.

הדבר נרמז בלשון רש"י "בקרבנות נדבה דיבר **העניין**": רש"י לא מדבר על תחילת פרשתנו בלבד, אלא "**העניין**" - כל עניין הקרבנות - עוסק **כולו** בקרבנות נדבה, וכפי שבארנו¹¹.

מקור 6:

ויש לומר בעומק יותר:

רעיון זה של נדיבות הלב, אינו מופיע רק **כציווי** (שיש צורך להיות נדיב בליבו), אלא כתיאור **מציאות** - להראות שנדיבות לב זו קיימת **כבר** בפנימיות נפשו של כל אחד מישראל.

וכפי שרש"י מפרש על המילים (בפסוק שהבאנו בתחילת השיעור) "יקריב אותו": "מלמד שכופין אותו [להקריב קרבן אותו התחייב להקריב]. יכול בעל כרחו? תלמוד לומר 'לרצונו', הא כיצד?¹² **כופין אותו [במכות] עד שיאמר 'רוצה אני'**".

וכפי שמפרש הרמב"ם אודות מי שהבית-דין הגיעו למסקנה שעליו לגרש את אשתו, והוא אינו רוצה בכך, "**כופין אותו עד שיאמר 'רוצה אני'**"¹³. והטעם לכך (שזה נקרא 'רצונו'), הוא

⁸ דלכאורה, איך אפשר לדמות קרבן של בהמה גדולה, עוף קטן, ומנחה היכולה להיות חביטה פשוטה... כולן באותה הגדרה ותוצאה: "ריח ניחוח לה"?

⁹ מיוחס לתנא רבי נחוניא בן הקנא. נחשב כספר הראשון של תורת הקבלה.

¹⁰ לכאורה בתורה מדברים רק על הקטרה והקרבה **טכנית** וגשמית. באם ישנו צורך, אפשר להרחיב הרבה בנושא תועלת הקרבנות, בשיחות בעיון הקודמות (ובפרט לקו"ש ח"ב שיחה א' - "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני").

¹¹ **הוראה (בדרך אפשר):** בחיי היהודי יש דברים שהם בבחינת 'נדבה' (מצוות שלא חייבים בהם, ועושים אותם בכל זאת), ודברים שהם בגדר 'חובה' (מצוות שחייבים לעשותם, ואין כ"כ חשק...). מלמדת אותנו התורה ש"בקרבנות נדבה דיבר **העניין**"! - בעצם כל פרטי חיינו הם לטובתנו, ויש לעשותם עם חשק ורצון!

¹² במילים אחרות: לכאורה הפסוק אומר שתי דברים סותרים: מצד אחד - אומר "יקריב אותו", ומשמע הוא מוכרח לעשות זאת (גם אם אינו רוצה), ומצד שני - אומר "לרצונו", ומשמע שעליו לרצות בכך. וזהו הביאור: שבעצם הוא כבר רוצה, רק שמכריחים אותו, כדי להוציא הרצון הנסתר עדיין בתוכו...

¹³ מכיון שמוכרחים הסכם ורצון הבעל על הגירושין, דאם לא כן, לא נקרא ש"וגרשה [ברצונו] מביתו". אלא שלכאורה כאן הדבר נראה הרי כמו בדיחה...

"מאחר שהוא רוצה להיות מישראל רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו; וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני - כבר גרש **לרצונו**".

בעצם, לא רק שהיהודי **אינו רוצה** לעבור עברות, אלא שפשוט **אינו יכול** להינתק מהקב"ה! כמובא בהיום-יום (דברי האדה"ז) ש"הודי אינו רוצה ואינו יכול להיות מנותק מאלקות!"

מקור 7:

עפ"ז מובן גם הטעם לכך שבני ישראל נקראו בפסוק זה בשם "אדם"¹⁴ - (כלשון הכתוב "**אָדָם כִּי יִקְרִיב מִקָּמָם**):

דהנה מבואר בשל"ה שהכינוי "אדם" הוא מלשון **אָדָמָה** לְעֵלְיוֹן, שה"אדם" - הנשמה - רוצה להדמות לגמרי להקב"ה. וכמבואר בתניא, שבכל איש ישראל, "אחד צדיק ואחד רשע", יש בו נפש האלוקית שהיא "**חלק אלוקה** ממעל ממש".

ומכוח זה (ה"אדם") - קיימים בכל אחד ואחת מבני ובנות ישראל את נדיבות הלב והרצון להיות קרוב לאלוקות!

והדבר מתאים גם (ב"יינה של תורה") לפירוש רש"י, ש"אדם" כאן רומז לאדם הראשון במצבו קודם החטא¹⁵. והיינו, שעניין הקירבה וההתקשרות להקב"ה - **שלמעלה מעניין החטאים**, מתבטאת במיוחד בנדיבות הלב של קרבנות הנדבה, בהם מקריבים קרבן **אך ורק** כדי להתקרב להקב"ה!¹⁶

מקור 8:

עפ"ז מובן גם הטעם לכך שפרשתנו מתחילה עם "ויקרא", לשון חיבה" (כפי שמסביר רש"י¹⁷):

דהנה הגם ש"קריאה" וחיבה זו קיימת בעצם בכל ציווי התורה, חיבה זו מתבטאת במיוחד בקרבנות - ובשני אופנים:

(א) נדיבות לבם ורצונם של בני ישראל להקריב קרבנות נדבה עם הקמת המשכן עוררה את חיבתו של הקב"ה אליהם, (וכפי ששלמה המלך מגדיר זאת במשלי: "**כַּמִּים הַפְּנִים לַפְּנִים כֵּן לֵב הָאָדָם לְאָדָם**"¹⁸).

(ב) לאידך גיסא - החיבה שהקב"ה מגלה כלפי בני ישראל ("ויקרא"), היא זאת שמעוררת את נדיבות ליבו של יהודי כלפי הקב"ה, ועד כדי כך שהקב"ה מחבב ובוחר כל יהודי, ומכוח זה היהודי נשאר תמיד קשור בפנימיות לאלקות.

ברור שאדם זה אינו רוצה לגרש, והוא מביע הסכם רק מכיון שמפחד ממכות! וכאן מגיע הביאור הנפלא של הרמב"ם, אותו הזכיר רבינו פעמים רבות.

¹⁴ וכמוסבר בהיום-יום ד' אלול בגדר תוארי האדם: "אדם - מעלת המוחין והשכל, איש - מעלת הלב והמדות, אנוש - החלישות באחד מהם בשכל או במדות, או בשתיים, גבר - מתגבר על עצמו להסיר המניעות ועיכובים להשיג אחת המעלות או בשכל או במדות". הרי ברור ש"אדם" הוא התואר ההכי נעלה!

¹⁵ רש"י: "אָדָם - לָמָּה נֶאֱמַר? מֵהָ אָדָם הָרָאוּן לֹא הִקְרִיב מִן הַגְּזֵל, שֶׁהִכֵּל הָיָה שְׁלוֹ, אִף אֶתֶם לֹא תִקְרְבוּ מִן הַגְּזֵל".

¹⁶ אמנם, נקודה זו קיימת גם בשאר הקרבנות (גם באלה שנקרבים על חטא), מכיון שמיד שהיהודי מחליט לשוב להקב"ה ולהביא קרבן על חטאו, ה"אדם" שבו מתגלה, הקשר הנצחי להקב"ה מתגלה, ומזה דווקא באה הכפרה.

¹⁷ רש"י: "לְכָל דְבָרוֹת וּלְכָל אֲמִירוֹת וּלְכָל צְוִיִּים, קִדְמָה קְרִיאָה לְשׁוֹן חֶבֶד, לְשׁוֹן שְׂמֹלָאֲכֵי הַשְּׂרָת מִשְׁתַּמְשִׁין בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וְקָרָא זֶה אֶל-זֶה'. אֲבָל לִבְיָאֵי הָאֱמוּנוֹת עֲכָרִים נִגְלָה עֲלֵיהֶן בְּלִשׁוֹן עֲרָאִי וְטַמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וַיִּקְרָא אֱלֹהִים אֶל-בְּלָעַם'". ובמילים אחרות, לומדים מפרשתנו, ש**תמיד** כשהקב"ה מדבר עם משה, קורא לו קודם. ותיקף נבאר למה חידוש זה נדגש דווקא בקשר לקרבנות.

¹⁸ פירוש, שאם הולכים ליד מים, רואים את הפרצוף שלנו משתקף על המים. אם עושים חיוך בפנים, חיוך ייראה גם במים... כמו כן, אם מחייכים למישהו, או מראים לו "לב" טוב, הדבר "מחייב" את השני לחייך ולהיות שמח גם.

אמנם, באור-התורה על הפסוק מחדש על פסוק זה, שהכוונה היא "כֵּן לֵב הָאָדָם [העליון] לאדם [התחתון]". שיש קשר ישיר בין הקב"ה לבני ישראל: ולדוגמא: אם מתנהגים אליו בנדיבות יתר, גם הוא יתברך יתנהג בנדיבות יתר...